

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Asia: HE 15/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi
<https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+15/2017>

Suomen Opiskelija-Allianssi –OSKU ry lausuu eduskunnan sivistysvaliokunnalle kunnioittaen seuraavaa:

Suomen Opiskelija-Allianssi –OSKU ry kiittää valiokuntaa mahdollisuudesta lausua koskien hallituksen esitystä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistamiseksi. Lakiesitys on erittäin laaja, joten keskitymme lausunnossamme vain tässä vaiheessa tärkeiksi ja erityishuomiota vaativiksi asioiksi katsomiimme asioihin ja lähinnä antamaan yleisiä evästyksiä sivistysvaliokunnalle koskien ammatillisten opiskelijoiden asemaa uudistuksessa.

Selkeyttä systeemeihin

Suomessa on moniluokkuisuuden ongelma. Opintojen keskeydyttyä nuori, tai sen paremmin vanhempikaan, ei tiedä, miltä luukulta hakea neuvoja. Minne mennä, kun ei välttämättä tiedä itsekään, mitä tulevaisuudessa haluaa tehdä? Nuoria pompotetaan liikaa luukulta toiselle. Toisaalta systeemi ei saisi opettaa myöskään täyteen passiivisuuteen, vaan oikeuksista täytyy seurata velvollisuuksia. Tukien nostaminen ei ikinä saisi estää työn vastaanottamista ja työnteon tai koulutuksen aloittamisen tulee olla nuorelle aina kannattavin vaihtoehto. On tärkeää panostaa ongelmien ennaltaehkäisyyn ja nuorisoyhteisötakuun tekemiseen ymmärrettäväksi. Vaihtoehtoja on ja niistä tulee jokaiselle ilman työ- tai opiskelupaikkaa olevalle löytää se sopivin vaihtoehto.

Yhteiskunnallamme ei ole varaa menettää yhtäkään nuorta tyhjyyteen. Se on suuri inhimillinen ja taloudellinen tragedia. Etsivä nuorisotyö on ollut hyvä keino ehkäistä nuorten tippumista yhteiskunnan rattaista. Kaiken a & o tulee kuitenkin olla myös se, että nuorelle on selvät sävelet, mistä hän saa apua, jos sille tarvetta on esimerkiksi työttömyyden ja ilman opiskelupaikkaa jäämisen tilanteessa. Tarvitsemme useiden eri toimistojen luukkujen sijasta yhden luukun, josta nuoret saavat neuvoja elämän risteystilanteissa. Neuvontaluukulta tulisi löytyä ja saada tietoa niin työllisyysasioihin, opintoihin kuin sosiaalipalveluihinkin. Lopetetaan nuorten luukuttaminen paikasta toiseen. Tärkeintä nuorille on palveluiden saavutettavuus ja matala kynnyk.

Opiskelijoiden hyvinvointi ja terveydenhuolto

Kuntien opiskeluhuollon henkilöstötilanne ei ole Suomessa kaikkialla ajan tasalla. Nuorten pahoinvoinnin lisääntyessä ja syrjäytymisestä puhuttaessa ei ole hyväksyttävää, että yhtä lääkäriä kohden on selvityksen mukaan peräti 14 000 ammatillista opiskelijaa ja yhtä terveydenhoitajaa kohden 1000 opiskelijaa. Näin valtavilla suhdemäärillä täysimittainen opiskelijaterveydenhuolto ei toteudu kaikkialla. Suositusten mukaan

Kirjallinen lausunto 12.6.2017

terveydenhoitajia tulisi toisella asteella olla yksi 600-800 opiskelijaa kohti. Lääkärille suositus on 2500-3000 opiskelijaa henkilötyövuotta kohti. Erityisesti terveydenhuollon palvelut tulee olla oppilaitoksissa helposti opiskelijoiden ulottuvilla ja hoitoon täytyy päästä kohtuullisessa ajassa kohtuullisen matkan päässä -myös sote-uudistuksen jälkeen. Kaikkein tärkeintä sote-uudistuksessa amisten kannalta onkin, että sekä opiskeluhuollon että opiskeluterveydenhuollon palvelut säilyvät lähipalveluina. Amiksista ei saa tulla järjestelmän väliinputoajia siksi, että koulutuksenjärjestäjien kirjo on laaja (yksityiset järjestäjät, kuntayhtymät jne).

OSKUn mielestä ongelmia ennaltaehkäisemällä voidaan saada parhaat tulokset. Kukaan nuori ei saa pudota turvaverkon läpi ilman, että kukaan on kysynyt missään vaiheessa ”Miten sinulla menee”. Opiskelijoiden terveydenhuolto ei saa olla vain oireiden hoitamista vaan ongelmien syihin puuttumista. Koulujen pitää tehdä yhä enenevässä määrin moniammatillista yhteistyötä esimerkiksi etsivän nuorisotyön kanssa. Avun hakemisen kynnystä täytyy madaltaa kaikin keinoin ja oppilaitoksille on varattava riittävät resurssit toteuttaa palveluita nuorille saavutettavalla tavalla.

Tutkimusten mukaan amikset liikkuvat kaikista vähiten ja tupakoivat eniten. OSKU näkee, että terveellisiin elämäntapoihin kannustamiseen ja päihteiden liikakäytön vähentämiseen tulisi kiinnittää oppilaitoksissa erityistä huomiota. Opiskelijoille tulee tarjota terveellistä ja monipuolista ravintoa joka päivä -ei vasta sitten, kun opiskelijakunta nostaa asiasta äläkän.

OSKU katsoo, että liikkumisen mahdollisuuksia tulisi lisätä nuorten luontaiseen elämänpiiriin ja hengailupaikoille. Nämä ovat toki kuntatasolla päätettäviä asioita. Opetusympäristöjen tulisi olla aktiivisia ja istumisen vähentämiseen tulisi pyrkiä mahdollisimman laajasti sekä ottaa työergonomia huomioon myös ammatillisissa oppilaitoksissa. OSKU haluaa, että *Liikkuva amis* saadaan kaikkien amisten ulottuville mahdollisimman pian ja että opiskelijat osallistetaan suunnitteluun. Kysytään siis opiskelijoilta, miten he lisääisivät liikettä opiskelu- ja työssäoppimispäiviinsä.

Maakuntien ja kuntien työnjaosta päätettäessä ammatilliset opiskelijat eivät saa unohtua tai muodostua heittopusseiksi. Vaarana on, että mikään taho ei ota vastuuta heidän hyvinvointiinsa liittyvistä asioista tai palvelut karkaavat heidän ulottumattomiinsa. OSKU toivoo, että sivistysvaliokunta muistaa heidät lausunnossaan.

Nuorten osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet

OSKUn mielestä nuorten osallisuutta ja päätösvaltaa tulee lisätä radikaalisti kaikilla tasoilla, ja aktiiviseen kansalaisuuteen kasvattamista tulee lisätä jo perusasteelta alkaen. Ammattiin valmistuminen ja työelämään siirtyminen tarkoittaa myös kasvamista yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi, jolloin olisi ymmärrettävä, miten yhteiskunta toimii. Nykyisin ammatillinen koulutus ei anna tähän valmiuksia, ja yhteiskuntaoppia sisältyy ammatilliseen perustutkintoon niin vähän, että sen perusteella omia vaikutusmahdollisuuksiaan ei voi ymmärtää eikä kiinnostua äänestämisestä tai vaikuttamisesta –edes omaan elämänpiiriin kuuluviin asioihin. Jos ammatillisen toisen asteen opiskelijoille ei tarjota riittäviä tietoja yhteiskunnan toiminnasta, on aivan turhaa valittaa nuorten heikosta kiinnostuksesta vaikuttamista kohtaan. OSKU vaatii enemmän yhteiskuntaoppia amiksille sekä aitoa kiinnostusta ulottaa demokratiakasvatus myös ammatillisiin

Kirjallinen lausunto 12.6.2017

oppilaitoksiin. Maakunnallisesta päätöksenteosta ja mahdollisista maakunnallisista nuorten kuulemismenettelyistä täytyy viestiä ja tiedottaa aktiivisesti myös amiksille jalkautumalla oppilaitoksiin. Amisten osallisuuteen kaikilla tasoilla täytyy OSKU:n mielestä kiinnittää uudistuksessa erityishuomiota.

Opiskelijayhdistykset osallisuuden edistäjinä oppilaitoksissa

Oskulaiset kannattavat aktiivista kansalaisuutta ja hyvää yhteisöllisyyttä synnyttävää toimintaa. Opiskelijayhdistyksissä (opy) ja opiskelijakunnissa olisi valtava potentiaali aktivoida opiskelijoita ja saada heitä tuomaan esiin taitojaan ja vahvuuksiaan. OSKU näkee opiskelijayhdistykset aktiivisen kansalaisuuden edelläkävijöinä ja myös väylinä tuleville vaikuttajille. Opettajien asenteen tulisi olla opiskelijoiden omaehtoisuutta tukevaa eikä toiminnan väheksymistä tai päällepäsmäröintiä.

Aktiivinen opiskelijayhdistystoiminta on kiinni niin opiskelijoista itsestään kuin kannustavista opettajista. OSKU tarjoaa opastusta opiskelijayhdistystoimintaan ja toivoo, että kaikissa oppilaitoksissa olisi toimiva opiskelijakunta/-yhdistys. Opyja tulee aidosti kuulla ja ottaa mukaan päätöksentekoon, ei pitää vain pakollisena pahana. OSKU haluaa tarjota laadukkaan opiskelijatoiminnan mahdollisuuksia kaikille amiksille opyja tukemalla, kouluttamalla ja neuvomalla -eikä tämä saa olla rahasta kiinni. Erityisesti opiskelijakunnat on pidettävä kartalla tulevista maakunnallisista vaikuttamisen mahdollisuuksista.

Helsingissä 12.6.2017

Eini Järvi
Puheenjohtaja
Suomen Opiskelija-Allianssi -OSKU ry

Maiju Korhonen
Pääsihteeri
Suomen Opiskelija-Allianssi -OSKU ry